

Ligestillings- og
diskrimineringsombudet

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet

postmottak@bld.dep.no

NB! Dette brevet sendes kun per e-post

Vår ref.:

14/1357- 3- HEHL

Deres ref.:

Dato:

26.09.2014

Høringsuttalelse - ny utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen

Ligestillings- og diskrimineringsombudet viser til vedlagte høringsuttalelse om ny, utvidet unntaksordning for fedre- og mødrekvoten i foreldrepengeordningen.

Vennlig hilsen

Knut Oftung

seniorrådgiver

Helle Holst Langseth

rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur

**Høringsuttalelse - ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og
mødrekvoten i foreldrepengeordningen.**

Likestillings- og diskrimineringsombudet

26. september 2014

Innholdsfortegnelse:

1. Departementets høringsbrev
2. Generelt om fedrekvoten
3. Generelt om selvstendig næringsdrivende
4. Kontroll og dokumentasjonskrav
5. Unntakskriteriene
6. Brudd på utredningsinstruksen
7. Oppsummering

Likestillings- og diskrimineringsombudets (LDO) hovedbudskap:

- **Unntaksbestemmelsene og det foreslåtte kontrollregimet vil bidra til en uthuling av fedrekvoten.**
  - Unntaksbestemmelsene vil i all hovedsak føre til overføring av fedrekvoten til mor.
- **Unntaksadgang for selvstendig næringsdrivende vil føre til at flere av fedrene overfører kvoten til mor, også næringsdrivende som i dag bruker kvoten.**
  - Tallgrunnlaget for innføringen av unntaksbestemmelser for selvstendig næringsdrivende er meget svakt.
  - Fordi de aller fleste selvstendig næringsdrivende fedre bruker kvoten (bare åtte prosentpoeng færre enn lønsmottakere), burde departementet heller spre kunnskap om hvordan en kan kombinere fedrekvote med næringsvirksomhet (jamfør aktivitetsplikten i likestillingsloven).
- **Forslagene om unntak knyttet til arbeidsledighet bygger på en stereotypisk forestilling om at det er viktig å få far tilbake i arbeid, mens den arbeidsledige moren kan forbli hjemme og få kvoten overført til seg.**
  - Forslaget om at en arbeidsledig far kan overføre kvoten til mor ved tilbud om arbeid, undergraver bestemmelsene i likestillingsloven mot å diskriminere på grunn av foreldrepermisjon.
  - Forslaget vil føre til et press fra mange arbeidsgivere om at arbeidssøkende og/eller nyansatte fedre skal overføre fedrekvoten til mor.
  - Forslaget om å kunne overføre kvoten til mor når hun er arbeidsledig, vil føre til et urimelig press på far om å arbeide i stedet for å få være hjemme med barnet sitt.
  - Forslaget om å kunne overføre kvoten til mor når hun er arbeidsledig, vil svekke mødres mulighet til å søke og å få jobb.
- **Manglende kontroll vil bidra til å uthule fedrekvoten og føre til at flere fedre enn tiltenkt vil overføre fedrekvoten til mor.**

LDO ber departementet trekke forslaget om å utvide unntaksadgangen for å overføre fedrekvoten og mødrekvoten, unntatt er forslagene knyttet til fengselsstraff og amming.

1. Departementets høringsbrev

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til høringsbrev av 13. juni 2014 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, om utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen. Mødrekvoten og fedrekvoten utgjør i dag ti uker hver. Det gis unntak fra kvoten hvis forelder er syk eller skadet, og derfor helt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet. Seks uker av mødrekvoten er forbeholdt mor alene, og kan ikke overføres til den andre forelder. Det vil si at det er fire uker som mor i teorien kan

overføre til far, men det er lite sannsynlig at mødre ønsker å ta så kort permisjon som seks uker. I praksis vil forslagene derfor gjelde for fedre, med unntak av regelen om sykdom som allerede er gjeldende. Den kjønnsnøytrale språkdrakten er derfor misvisende.

Departementets forslag innebærer at det gis unntak for å overføre kvoten i flere tilfeller enn ved sykdom eller skade. Begrunnelsen er at en del familier mister foreldrepenger hvis far ikke tar ut sin kvote. Områdene det er foreslått unntak på er arbeidsledighet, arbeidsopphold i utlandet, selvstendig næringsvirksomhet, den andre forelderens arbeidssituasjon og gjennomføring av straff.

Departementet foreslår at ordningen baserer seg på en egenerklæring fra foreldrene, og det presenteres to alternative modeller for kontroll. Den ene inneholder ingen kontroll med ordningen, den andre baserer seg på stikkprøver i ettertid.

2. Generelt om fedrekvoten

Fedrekvoten ble opprettet i 1993 og har gjennom de siste 20 årene blitt utvidet flere ganger. Fedres uttak av foreldrepenger følger i stor grad utvidelsen av kvoten, men det er også en del fedre som tar mer enn de ukene som er avsatt til dem. Det er gjort mye forskning på fedres bruk av fedrekvoten og uttak av foreldrepenger. At fedre har en eksklusiv rett til å være hjemme med sine barn, er i dag blitt en del av normalsituasjonen.¹

Fedrekvoten har ikke bare fungert som en rettighet for far og barn til å være sammen, den har også vært et viktig likestillingspolitisk tiltak. En kompetent og motivert far er viktig for kvinners ønske om økt yrkesdeltakelse og videre karriereløp. Fedrekvoten er en viktig brikke i oppbyggingen av et likestilt foreldreskap, der begge foreldre står friere til å velge både omsorg og yrkeskarriere.

Fedrekvoten har endret synet på foreldreskap i Norge, og fedres praksis er endret ved alle de dager, uker og måneder norske fedre har hatt ansvar for barn under ett år. På tross av at fedrekvoten er en suksesshistorie for norske fedre har ikke kvoten utspilt sin rolle. Fedre tar samlet sett ut mye mindre foreldrepenger enn mødrene, og fedrenes uttak følger i stor grad lengden på kvoten. Å endre fedrekvoten med hensyn til unntak må derfor være godt begrunnet. De fleste av forslagene som departementet kommer med mangler en god begrunnelse.

3. Generelt om unntak for selvstendig næringsdrivende

Hovedargumentet fra departementet for å innføre en unntaksadgang for selvstendig næringsdrivende, er at mange familier taper foreldrepenger fordi far ikke kan være borte fra næringsvirksomheten. Departementet skriver i høringsnotatet:

---

¹ Brandt og Kvande (red.) 2013: Fedrekvoten og den farsvennlige velferdsstaten.

I en artikkel utarbeidet av Arbeids- og velferdsdirektoratet er hovedfunnet at fedre som har hele eller deler av sin inntekt som selvstendig næringsdrivende sjeldnere tar ut fedrekvote enn fedre som er arbeidstakere. De tar også sjeldnere ut mer enn de ukene som er forbeholdt far.

LDO er svært kritiske til hvordan departementet leser og bruker den aktuelle forskningsrapporten. Artikkelen omhandler fedres uttak av fedrekvote for barn født første halvår av 2007. Tallene viser at selvstendig næringsdrivende tar ut fedrekvote i åtte prosentpoeng færre tilfeller enn fedre som er arbeidstakere med inntekt over 4 G. Når det gjelder de fedrene som tar ut mer enn fedrekvoten, er forskjellen på kun tre prosentpoeng. For det første mener vi det er beklagelig at departementet ikke refererer de konkrete tallene fra rapporten i høringsnotatet. For det andre mener vi at differansen mellom de selvstendig næringsdrivende og arbeidstakerne ikke er spesielt stor. Tallene viser at selvstendig næringsdrivende i hovedsak tar permisjon. Bunken faller derfor ut av departementets argumentasjon.

I tillegg, og som departementet selv påpeker, kan det lavere uttaket også skyldes andre forhold enn selvstendig næringsvirksomhet. Fra 2007 ble det også mulig å ta ut graderte foreldrepenger. Dette har gjort det mulig for flere fedre å ta ut hele fedrekvoten.

Vi mener:

- Begrunnelsen for innføringen av unntaksbestemmelser for selvstendig næringsdrivende er meget svak. Forskningsrapporten departementet bruker i høringsnotatet viser at det ikke er stor forskjell på hvor mange selvstendig næringsdrivende som tar ut fedrekvoten, sammenlignet med andre fedre.

3.1 Metoder for å bistå selvstendig næringsdrivende til å ta ut sin kvote

LDO etterlyser at departementet i større grad fokuserer på de som får til en kombinasjon av å være selvstendig næringsdrivende og ta fedrekvote. Departementet burde gjøre et aktivt arbeid, og innhente informasjon og kunnskap om hva som er gode grep for næringsdrivende når de skal ta permisjon. Spørsmålet er hva andre næringsdrivende kan lære av de 2500 fedrene og de 1500 mødrene som er selvstendig næringsdrivende og som tar permisjon. Hvis regjeringen innfører flere unntak vil det derimot ikke stimulere til nytenkning og nyorganisering hos fedre som driver næringsvirksomhet. Blir det innført unntaksadgang vil overføring av kvoten bli den naturlige løsningen for mange. Gjennom aktivitetsplikten nedfelt i likestillingsloven § 12, har staten et ansvar for å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene.

Så kan en stille spørsmål om det er så farlig å gi en unntaksadgang til den tross alt lille gruppen selvstendig næringsdrivende som ikke ser seg i stand til å ta ut sin kvote. Vi mener derimot at unntaksadgangen som er skissert, både i sitt innhold og med sitt kontrollregime,

vil medføre at antallet som benytter seg av unntaksadgangen vil gå kraftig opp. Det er derfor en reell fare for at fedrekvoten uthules.

Vi vil også påpeke at næringslivets selv (NHO/Spekter i kronikk 27. juni 2014 i Aftenposten) advarer mot en uthuling av fedrekvoten, blant annet ved innføring av unntaksbestemmelsene.² De peker på kvinners utfordringer i arbeidslivet når de blir mødre, og at arbeidslivet ofte går glipp av viktig kompetanse, lederemner og fagekspertise fordi fedre ikke tar sin del av omsorgsansvaret. For å møte disse utfordringene mener NHO og Spekter at man trenger en moderne familiepolitikk som i større grad likestiller mor og far som omsorgspersoner, og gjennom det anerkjenner arbeidslivets behov for kvinners arbeidskraft.

LDO mener:

- Forslaget om unntaksadgang for selvstendig næringsdrivende vil føre til at flere fedre overfører kvoten til mor. Også de som nå bruker fedrekvoten.
- Departementet har en plikt etter likestillingsloven til å drive aktivt likestillingsarbeid, og bør derfor foreslå tiltak som gjør det enklere for selvstendig næringsdrivende å ta ut fedrekvoten.

4. Kontroll og dokumentasjonskrav

Regjeringen har lansert to ulike gjennomføringsmodeller for unntaksordningen. Modell 1 innebærer etterfølgende stikkprøvekontroll og dokumentasjonskrav. For modell 2 er det ingen etterfølgende kontroll eller dokumentasjonskrav. Kombinasjonen flere unntaksbestemmelser og dårligere eller ingen kontrollordning, vil etter vår mening føre til at mange fedre som i dag tar kvoten vil søke om fritak.

I trygdesaker er det et mål om likebehandling, brukervennlighet og minst mulig bruk av skjønn. Spørsmålet er hvordan man ivaretar dette for brukerne når NAV ikke realitetsbehandler overføringer av kvote, men baserer seg på brukernes egenerklæringer. Det er også et spørsmål om hvordan man skal etablere en ensartet praksis, når det er opp til alle foreldre selv å tolke om de er omfattet av unntaksbestemmelsene. Et eksempel er spørsmålet om når vilkåret «virksomheten er avhengig av forelderens arbeidskraft» er oppfylt. Det kan være mange ulike meninger blant selvstendig næringsdrivende om dette. Det er en fare for at regelverket kan tolkes «utvidende» av foreldrene. Dermed vil det bli færre fedre som faktisk bruker fedrekvoten, og flere som bruker unntaksbestemmelsen på et uriktig grunnlag. Departementet skriver selv at de ikke vet hvordan de skal håndtere foreldre som har overført kvoten i god tro uten at unntaksbestemmelsene var oppfylt.

4.1 Særlig om modell 2

Modell 2 bryter med de alminnelige prinsippene i trygdeforvaltningen, og vil være en kraftig uthuling av fedrekvoten. Vi mener det blir for enkelt å konstatere at de aller fleste foreldre ønsker å ta sin del av foreldrepermisjonen slik departementet gjør. Erfaringer fra Danmark

---

² <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Hva-slags-familiepolitikk-trenger-Norge-7620358.html>

viser at en permisjonsordning som baserer seg på valgfrihet, gir lavere uttak av permisjon blant danske fedre sammenlignet med de andre nordiske landene.³ Vi mener at en manglende kontrollordning vil kunne ha liknende effekt i Norge.

4.2 Almennelige prinsipper i trygdeforvaltningen

I høringsnotatets kapittel 5 vises det til at modell 1 er mest i tråd med vanlige prinsipper for trygdeforvaltning. Modell 2 bryter derimot med prinsippet ellers i trygdeforvaltningen, om at NAV skal kunne kontrollere om vilkårene for rett til en ytelse er oppfylt.

Av folketrygdloven kapittel om utbetalinger, § 22-12 første ledd første setning fremgår det: «*En ytelse som gis pr. måned, se § 22-10 tredje ledd, utbetales vanligvis fra og med måneden etter den måneden vedkommende fyller vilkårene for rett til ytelsen.*» (vår understrekning). I rundskrivet NAV – R22-00-J13 1 følger det: «*Det er trygdens organer som fastsetter når medlemmet fyller vilkårene for rett til ytelsen. For å få en ytelse må den som har rett til ytelsen sette frem krav.*»

Ingen av modellene er i tråd med vanlige prinsipper for trygdeforvaltning. Departementet har ikke begrunnet på en god måte hvorfor unntaksbestemmelsene i foreldrepengeordningen skal gå mot de almennelige prinsippene i trygdeforvaltningen.

I forbindelse med innføringen av den snevrere unntaksbestemmelsen til fedrekvoten som ble innført i 1993, fulgte det av Ot.prp. nr.13 (1992-1993) på side 9:

Etter departementets oppfatning bør det være en klar forutsetning at unntaksbestemmelsen praktiseres restriktivt. Dispensasjon skal bare kunne gis etter en særskilt vurdering i hvert enkelt tilfelle, der det godtgjøres at avvikling av fedrekvoten vil gi urimelige utslag.» (vår understrekning).

Forslaget som nå presenteres er stikk i strid med dette. Regjeringen skisserer selv utfordringen: «*Det oppstår en problematisk situasjon dersom en etterfølgende kontroll avdekker at en forelder har overført sin kvote til den andre forelder uten at vilkårene for unntak var oppfylt. Dersom kvotemottakeren også har avviklet den overførte kvoten i «god tro», er det vanskelig å se for seg en adekvat reaksjonsform.*»

LDO mener:

- Kontrollordningen bidrar i seg selv til å svekke fedrekvoten. Den vil føre til at flere fedre enn tiltenkt vil overføre fedrekvoten til mor.

5. Unntakskriteriene

Vi vil i det følgende kommentere de unntaksbestemmelsene som gjelder arbeidsledighet, kvotemottakers arbeidssituasjon, selvstendig næringsdrivende og gjennomføring av fengselsstraff.

---

³ Brandt og Kvande (red.) 2013: Fedrekvoten og den farsvennlige velferdsstaten. S. 210.

5.1 Arbeidsledighet:

Departementet foreslår en unntaksadgang: «dersom forelderen som skal ta ut foreldrepenger har vært helt arbeidsledig og registrert som arbeidssøker hos NAV, og får arbeid for den perioden vedkommende skulle ha tatt ut sin kvote. Kvoten kan overføres for de dagene vedkommende har avtale om arbeid.»

Forslaget vil i praksis kun gjelde fedre. Vi har vanskelig for å se for oss at mor seks uker ut i barselperioden vil overføre de fire siste ukene av mødrekvoten til far. Sitatet overfor gir derfor et skinn av at ordningen er kjønnsnøytral, men i praksis ser vi at det er helt urealistisk. Det vil være svært få arbeidsledige mødre som starter i ny jobb i syvende uke etter fødselen. Mødrene tar 78 prosent av foreldrepengedagene, og de tar oftest den første tiden etter at barnet er født.

Vi mener at forslaget undergraver eksisterende lovbestemmelser i diskrimineringsretten. Departementet skriver følgende om dette:

Å la være å ansette noen fordi han eller hun skal ta ut permisjon vil være å anse som diskriminering og i strid med likestillingsloven. Departementet mener likevel at det er viktig å legge til rette for at arbeidsledige kan komme raskt i arbeid og å forebygge langtidsledighet blant småbarnsforeldre.[...] Overføring av kvoten kan gjøre det mulig for den arbeidsledige moren eller faren å være stabil i sin nye jobb den første tiden. Det vil også være en fordel å ha mulighet til å starte opp i arbeidet med en gang, og ikke først etter at kvoten er tatt ut.

Etter likestillingsloven gjelder det et absolutt vern mot forskjellsbehandling på grunn av foreldrepermisjon ved ansettelse. LDO mener departementet undergraver det grunnleggende vernet mot å diskriminere foreldre som skal ha foreldrepermisjon. Den foreslåtte unntaksadgangen vil kunne føre til en forventning og et svært uheldig press fra arbeidsgiver om at nyansatte fedre skal overføre fedrekvoten til mor.

Departementets begrunnelse for forslaget er at det gjelder å få far raskt tilbake i arbeidslivet, samt å motvirke langtidsledighet og barnefattigdom. Vi mener denne argumentasjonen må bygge på en misforståelse av regelverket fordi langtidsledige fedre ikke har opptjent rett til fedrekvote. Far må ha opptjent rett til fedrekvoten gjennom arbeid i seks av de siste 10 månedene før fødsel. Departementet legger til rette for diskriminering av arbeidssøkende og nyansatte fedre.

LDO mener:

- Forslaget bryter med prinsippet i likestillingsloven mot forskjellsbehandling på grunn av foreldrepermisjon ved ansettelse.
- Forslaget vil føre til et press fra mange arbeidsgiver om at arbeidssøkende og/eller nyansatte fedre skal overføre fedrekvoten til mor.

5.2 Kvotemottakers arbeidssituasjon

Departementet foreslår en unntaksadgang for fedrekvoten: «*dersom mor har en arbeidstidsordning som innebærer at hun må bo borte fra hjemmet flere dager i strekk og som derfor er til hinder for fortsatt amming*

og

dersom den andre forelderen (kvotemottaker) (mor vår anm.) er ufrivillig arbeidsledig.»

LDO har ingen kommentarer til forslaget til arbeidstidsordning og amming. Vi legger til grunn at det ved en feil er satt opp at vilkåret om fortsatt amming og at kvotemottaker er ufrivillig arbeidsledig er kumulative i høringsnotatet. Vi legger til grunn at de to forslagene ikke skal sees i sammenheng.

LDO mener at forslaget der mor er arbeidsledig står i sterk motstrid til forslaget der far er arbeidsledig, kommentert i punktet foran. Departementet legger frem et forslag der kvinner og menns arbeidsledighet behandles ulikt. Når det gjelder mors arbeidsledighet, er det ifølge departementet familiens valgfrihet og fleksibilitet som er avgjørende for at mor kan overta fedrekvoten. I motsetning til de arbeidsledige fedrene, er det ikke lenger et argument at mor må komme raskt tilbake i jobb for å motvirke langtidsledighet eller barnefattigdom. For mor gjelder en logikk der unntaket skal legge til rette for mer permisjon ved arbeidsledighet. For far gjelder unntaket fordi han skal komme seg i jobb.

Dersom det er slik at departementet ønsker å motvirke langtidsledighet, vil vi påpeke at det ikke er lettere for kvinner å komme tilbake igjen i arbeidslivet når de har hovedomsorgen for et lite barn. Det er en fulltidsbeskjeftigelse å søke jobb, og det krever overskudd og tid. Det vil være større sjanse for kvinnene å komme tilbake i arbeidslivet, dersom far tar ut den avsatte fedrekvoten. Unntaksbestemmelsen er også uheldig for far. Han kan havne under press fra sin arbeidsgiver om å gi fra seg kvoten til den arbeidsledige moren. Forslaget om at fedrekvoten kan overføres til mor når hun er ufrivillig arbeidsledig mener vi derfor er uheldig for både mor og far. Begge forslagene om arbeidsledighet er i sterk strid til ønsket om å øke kvinners yrkesdeltakelse.

LDO mener:

- LDO støtter forslaget til unntak ved spesielle turnusordninger og amming.
- Et unntak fordi kvotemottaker (mor) er arbeidsledig vil legge et urimelig press på far om å overføre kvoten til mor og samtidig svekke mors mulighet for å søke og å få jobb. LDO går i mot et slikt forslag.

5.3 Selvstendig næringsdrivende

Departementet skisserer følgende forslag til unntaksadgang for selvstendig næringsdrivende:

- a) *dersom forelderens som skal ta ut foreldrepenger er registrert med et enkeltpersonforetak eller er eneaksjonær i et aksjeselskap, og vedkommende maksimalt har arbeidsinntekt fra annet hold enn den selvstendige næringsvirksomheten på to ganger folketrygdens grunnbeløp (2 G) per år eller ikke har arbeidsinntekt fra annet hold*
- b) *dersom forelderens som skal ta ut foreldrepenger er deleier i en virksomhet med en ikke ubetydelig eierandel (minst 1/3) og virksomheten er avhengig av forelderens arbeidskraft (maks 5 ansatte), og vedkommende maksimalt har arbeidsinntekt fra annet hold enn den selvstendige næringsvirksomheten på to ganger folketrygdens grunnbeløp (2 G) per år eller ikke har arbeidsinntekt fra annet hold.*

Departementet sier i punkt 7.1.1 at andelen mødre som vil overføre deler av mødrekvoten vil være svært lav. Ved innføringen av unntak for selvstendig næringsdrivende ligger det derfor implisitt at det kun er fedre som er uunnværlige for sin næringsvirksomhet. LDO ber departementet vurdere hvordan selvstendig næringsdrivende kvinner, henholdsvis 1590 og 797, ifølge departementets tall, ordner sin bedrift når de får barn. For øvrig kan det synes som departementet mener at alle deleiere av en virksomhet er «avhengige av forelderens arbeidskraft», jf. forslagetets bokstav b. Vi vet at mødre med små barn leder slike bedrifter, noe som viser det problematiske med departementets avgrensning. Igjen fremhever vi at departementet bør bidra til løsninger som kan gjøre det enklere for selvstendig næringsdrivende fedre å ta ut fedrekvoten, fremfor å innføre unntaksbestemmelser.

Departementet peker på at: «*det er utfordrende å finne gode avgrensningskriterier for hvilke selvstendig næringsdrivende som bør omfattes av en unntaksadgang. [...] Behovet for unntak vil variere for de ulike virksomhetene, og det er vanskelig å trekke grensen mellom selvstendig næringsdrivende med og uten behov for unntak.*» Departementet burde heller fokusere på tiltak som kan bidra til at det er mulig å ta ut fedre- og mødrekvoten. Særlig når departementets tall viser at differansen mellom andelen selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere som tar ut kvoten, ikke er spesielt stor.

5.4 Sykdom

Departementet foreslår en unntaksadgang: «*dersom forelderens som skal ta ut foreldrepenger på grunn av sykdom eller skade er helt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet eller er innlagt i helseinstitusjon.*»

LDO er positive til å videreføre dagens regel. Departementet skriver imidlertid at det nye med bestemmelsen er at foreldrene selv skal ta stilling til om han eller hun oppfyller unntakskriteriet. Med dagens ordning legger foreldrene frem en legeattest for NAV, som må gjøre en vurdering av om vilkårene er oppfylt. Departementet skriver i punkt 5.1 at NAV nøye kontrollerer legeerklæringen, og ofte kontakter legen for utfyllende informasjon. Noen søknader blir også avslått, fordi legeerklæringen ikke dokumenterer at den syke forelderens er helt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet. Ifølge departementet kan denne situasjonen oppleves som uforutsigbar og usikker. Det er ingen grunn til å tro at legene vil skrive

bedre/andre legeerklæringer ved en endring av dagens regelverk. Dersom NAV ikke lenger skal vurdere om legeerklæringene tilfredsstillende sykdomskravet før kvoten overføres, vil det derfor være fare for misbruk av unntaksordningen. Foreldre kan også komme til å bruke unntaksordningen i god tro uten å fylle vilkårene. Unntaksregelen kan bidra til usikkerhet hos foreldrene, som tvinges til selv å gjøre en juridisk vurdering av om de tilfredsstillende det strenge sykdomsbegrepet i folketrygdloven. På den måten vil regelen være lite forutsigbar for brukerne.

LDO mener:

- LDO er i mot å endre kontrollordningene knyttet til sykdom.

5.5 Fengselsstraff

Departementet foreslår en unntaksadgang *dersom forelderen gjennomfører straff mv. eller er varetektsfengslet.*

LDO mener:

- Departementet bør presisere i forslaget til lovtekst at man bare skal overføre kvoten for den perioden straffen varer, dersom straffen er kortere enn kvoten. Ut over det støtter LDO ordningen.

6. Brudd på utredningsinstruksen

Utredningsinstruksen ble fastsatt ved kongelig resolusjon i 2000. Den skal blant annet sørge for god kvalitet på utredningene, og fastsetter at økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser skal vurderes. Det er også utarbeidet en veileder til instruksen, som slår fast at det skal utredes om forslaget kan medføre konsekvenser for likestilling mellom kjønnene.

LDO mener regjeringen ikke har utredet på tilstrekkelig måte hvilke konsekvenser innføringen av unntaksordningen vil ha for likestilling mellom kjønnene. Det konstateres i høringsnotatet at unntaksreglene ikke skal være så vide at kvoteordningen ikke blir reell. I høringsnotatet går det frem at departementet forventer at en utvidet unntaksadgang vil føre til at mødre tar ut en større del av foreldrepengepengedagene enn i dag (pkt 7.2). Helt små barn vil dermed kunne få noe mindre tid med sine fedre. En utvidet unntaksadgang kan også påvirke arbeidsdeltakelsen til mødre. Disse antakelsene er ikke nærmere utredet av departementet. Dette er særlig alvorlig fordi modell 2 går ut på at unntaksadgangen skal praktiseres helt uten etterfølgende kontroll, noe som kan innebære at unntaksreglene praktiseres så vidt at kvoteordningen ikke blir reell. Etter vår mening kan dette ha vesentlige konsekvenser for likestilling mellom kjønnene, både i arbeidslivet og i privatlivet. Det er da ikke tilstrekkelig å: *"følge med på utviklingen for å få kunnskap om hvordan den tillitsbaserte unntaksordningen slår ut for mødres og fedres foreldrepengeuttak"*, slik departementet skriver i punkt 7.2.

Vi mener unntaksordningen kan ha vesentlige konsekvenser for likestilling mellom kjønnene. Fedrekvoten ble innført for at fedre skulle ta mer aktivt del i omsorgen i barnets første leveår.⁴ Vi mener derfor det er særlig grunn til å legge vekt på at utredningsinstruksen er brutt i denne saken. Dette fordi innføringen av fedrekvoten var et likestillingstiltak i seg selv.

7. Oppsummering

De fleste unntaksbestemmelsene i departementets forslag vil svekke likestillingen i familien. Det vil si at barn får redusert mulighet til to likeverdige foreldre. Foreldrepengordningen er til for at familien skal fungere godt som en helhet. Fedrekvoten skal også gi far en reell mulighet til å gi god omsorg. Med de foreslåtte unntaksreglene vil presset på far øke, både fra arbeidslivet og fra mor, om å overføre uker til mor. For mange fedre vil en slik tvang være urimelig, og kan også på sikt skape en arbeidsdeling mellom mor og far som skaper problemer seinere. For eksempel får mange menn holdt i mot seg i barnefordelings sak at de var lite sammen med barna da de var små. Å legge opp til en uthuling av fedrekvoten er derfor problematisk på flere måter.

For mange kvinner vil unntaksordningene være til hinder for å komme tilbake til arbeidslivet. På sikt vil ordningene også virke konkurransevridende i disfavør av kvinner som er selvstendig næringsdrivende. Forslagene om unntak fra fedrekvoten for arbeidsledige fedre viser tydelig at departementet tilrettelegger for å få fedre i jobb. Motsetningsvis er det foreslått unntak slik at mødre kan få overført kvoten til seg når de er arbeidsledige.

Barnet trenger robuste familier med to kompetente foreldre. Barnet har i dag en helt annen posisjon og status enn for noen tiår siden. Det krever mye å være forelder, og fars rolle som omsorgsgiver er blitt viktigere. I tillegg trenger næringslivet at kvinner bruker sin utdanning og arbeidskraft inn i fellesskapet. Økonomisk selvstendighet og arbeidsdeltakelse gir kvinner rettigheter og handlingsrom. Med en uthuling av fedrekvoten, vil kvinners stilling på arbeidsmarkedet svekkes og færre barn vil få tid med far.

---

⁴ Ot.prp. nr. 104 (2004-2005) s. 19

